

Barta Edit

Kállai Ernő Művészettörténeti és Műkritikai Ösztöndíj 2021.
írásbeli beszámoló

Paul Almásy életművének magyarországi recepciója

Rezümé

A 2021. évi Kállai Ernő művészettörténeti-műkritikai ösztöndíjprogram keretében vállalt kutatásom fókuszában a magyar származású fotóriporter, Paul Almásy (1906-2003) életművének feldolgozása és magyarországi recepciótörténete áll.

A kutatási év első felében a hazai Paul Almásy-archívum feltérképezésére koncentráltam, melynek jelentős része 1992-ben, a művész ajándékozásának köszönhetően került Magyarországra, a Magyar Fotográfiai Múzeum alapítása és az 1992-es A század tanúja című kiállítás¹ alkalmából. Első feladataim közé a Magyar Fotográfiai Múzeumban található, közel 400 darab fekete-fehér, zselatinos ezüst nagyításból álló hagyaték áttekintése volt. A gyűjteményben a pozitív nagyítások mellett írásos dokumentumok – levelezések, újságcikkek, plakátok, kiállításkatalógusok, képjegyzékek, meghívók – is találhatóak, amelyek segítettek a kutatás további irányait. A fotómúzeum alapításakor a Magyar Fotóművészek Szövetsége archívumának Paul Almásy-dokumentumai is a gyűjteménybe kerültek, ezáltal elérhetővé vált számomra az 1970-es/1980-as évek kiállításainak írásos dokumentációja, valamint a kiállítások képjegyzékének egy része.

Az 1992-es ajándékozáskor az Almásy-képek a művész saját rendszerezési koncepciója szerint kerültek a Magyar Fotográfiai Múzeum gyűjteményébe, országok szerinti felosztásban, nem időrendi sorrendben. Az adatbázisban hiányos, egymásnak ellentmondó

---

¹ A kiállítás 1992. október 10 - december 30. között volt látható, kurátora: Kincses Károly. A kiállításra azonos címmel egy katalógus is megjelent, melynek szerkesztője Kolta Magdolna volt.

adatokat, címeket, évszámokat találtam, ez azonban nemcsak a magyarországi, hanem a Berlinben található, teljes Paul Almásy-hagyatékot is jellemzi. Ezért már a kutatás első időszaka szoros együttműködést és egyeztetést igényelt az *Archiv für Kunst und Geschichte* (AKG) munkatársaival, elsősorban Dr. Axel Schmidttel, aki több német és angol nyelvű Almásy-publikáció társszerzője, az Almásy-életmű egyik legfőbb ismerője.² A közös munka első fázisában közel 90 db felvétel azonosítása, egyeztetése és adatainak pontosítása történt meg a német partnerekkel, több, eddig feldolgozatlan Almásy-kép került digitalizálására és feltöltésre az AKG nyilvánosan is kutatható online adatbázisába (www.akg-images.de). A meglévő életrajzi adatok összegyűjtése és pontosítása is a kutatás szerves részét képezte, mivel számos magyar nyelvű publikációban szerepeltek pontatlan évszámok, információk a nemzetközi szakirodalommal összevetve.

2021 májusában *A képírás mestere: Paul Almásy* címmel kiállítást rendeztem a Mai Manó Házban, mely rendezési koncepciójában és adathasználatában már a kutatás első eredményeinek tükrében valósult meg. A tárlat rendezésekor két fő szempontot tartottam szem előtt: átfogó képet nyújtson a fotóriporter-újságíró Almásy fotográfiai pályáivéről, az életmű meghatározó és visszatérő témáiról, valamint Almásy munkamódszeréről; ezzel párhuzamosan hiteles képet adjon a Magyar Fotográfiai Múzeum Paul Almásy-kollekciójáról. A gyűjteményben található képek mellett az eredeti levelezések, plakátok és katalógusok bemutatására is sor került. Ezen dokumentumok rámutattak Paul Almásy kiemelt szerepére a magyar fotótörténet rendszerváltás előtti évtizedeiben, és azon sajátosságokra is, amelyek Magyarország történelmi-politikai berendezkedéséből fakadóan meghatározták a korabeli Almásy-recepciót. Az Ernst Múzeum 2001-es retrospektív kiállítása³ után húsz évvel a Mai Manó Házban látható kiállítás volt az első nagyszabású intézményi Almásy-kiállítás, ami kifejezetten a magyarországi hagyaték bemutatására fókuszált.

Az évközi beszámoló során kapott visszajelzések némileg módosították kutatásom további irányát, és afelé tereltek, hogy Almásy életművét nemzetközi kontextusba helyezve, a

---

² KLEINSCHMIDT, Klaus- SCHMIDT, Axel: *Paris*, Prestel Verlag, 2001; KLEINSCHMIDT, Klaus: *Das Frühwerk - Early work*, Bönnigheim Edition Braus im Wachter Verlag 2005

³ Paul Almásy retrospektív tárlata, Ernst Múzeum, 2001. március 18. – április 11. Kurátor: Simon Katalin

hasonló műfajban tevékenykedő kortársak munkásságával összevetve vizsgáljam – a fotóriporteri életművek múzeumi kontextusban történő bemutatásának módszertani vizsgálata helyett. Almásy munkásságát elsősorban Werner Bischof, Henri-Cartier Bresson, Marc Riboud életpályájával vetettem össze.

Almásy recepciótörténetének feldolgozásához elengedhetetlen volt a korabeli sajtómegjelenések vizsgálata, melyhez online adatgyűjtés (Arcanum Digitális Tudománytár) jelentett nagy segítséget a Magyar Fotográfia Múzeum archívumának dokumentációja mellett.

Paul Almásy 2003-ban bekövetkezett halála óta nem született olyan magyar nyelvű tanulmány, amely az Almásy-életművet vizsgálja és újraértelmezi. Az eddig elért kutatási eredményeimet a Fotóművészet 2022-es számaiban írásos publikációk formájában teszem közzé, folytatásokban. Az első tanulmányomban Almásy recepcióját a hazai sajtómegjelenések tükrében vizsgálom, második tanulmányomban a rendszerváltást követő időszak kiállításain keresztül.

Az év második felében egy különleges, Almásy által az 1930-as években saját kézzel készített fotóalbumára is elérhetővé vált a számomra. Az eredeti Almásy-képeket tartalmazó album Almásy 1935-ös latin-amerikai utazása során készült. Az album vizsgálata az ösztöndíjas időszakon kívül, 2022-ben zajlik az AKG-images munkatársaival.

2021. 12. 31.

Megköszönve eddigi támogatásukat, tisztelettel:

Barta Edit